

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

9. oktober 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – område med frihed, sikkerhed og retfærdighed – civilretligt samarbejde – forordning (EF) nr. 593/2008 – lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser – artikel 14 – overdragelse af fordringer – retsvirkninger over for tredjeparter«

I sag C-548/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Saarländisches Oberlandesgericht (den regionale appeldomstol for Saarland, Tyskland) ved afgørelse af 8. august 2018, indgået til Domstolen den 23. august 2018, i sagen

BGL BNP Paribas SA

mod

TeamBank AG Nürnberg,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, Domstolens vicepræsident, R. Silva de Lapuerta, og dommerne C. Toader (refererende dommer), L. Bay Larsen og M. Safjan,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- TeamBank AG Nürnberg ved Rechtsanwältin C. Hecken,
- den tyske regering ved M. Hellmann, U. Bartl og T. Henze, som befuldmægtigede,
- den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vlácil og A. Kasalická, som befuldmægtigede,
- den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og J.M. Hoogveld, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved M. Heller og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 14 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6, herefter »Rom I-forordningen«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem BGL BNP Paribas SA (herefter »BNP«), en bank med hjemsted i Luxembourg, og TeamBank AG Nürnberg (herefter »TeamBank«), en bank med hjemsted i Tyskland, vedrørende frigivelse af et beløb deponeret ved en tysk ret af den udpegede administrator for en skyldner over for disse to banker.

Retsforskrifter

EU-retten

Romkonventionen

- 3 Under overskriften »Overdragelse af fordringer« var det i artikel 12 i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, åbnet for undertegnelse i Rom den 19. juni 1980 (EFT 1980, L 266, s. 1, herefter »Romkonventionen«), fastsat:

»1. Overdragerens og erhververens indbyrdes forpligtelser i henhold til en aftale om overdragelse af en fordring mod en anden person (»skyldneren«) er undergivet den lov, som i henhold til denne konvention skal anvendes på aftalen mellem overdrageren og erhververen.

2. Den lov, som finder anvendelse på den overtagne fordring, afgør spørgsmål om fordringens overdragelighed, forholdet mellem erhververen og skyldneren, betingelserne for, at overdragelsen kan gøres gældende mod skyldneren, samt spørgsmål om, hvorvidt skyldneren er blevet frigjort for sine forpligtelser.«

Rom I-forordningen

- 4 Rom I-forordningen har erstattet Romkonventionen. 38. betragtning til denne forordning har følgende ordlyd:

»I forbindelse med overdragelse af fordringer bør ordet »forhold« præcisere, at artikel 14, stk. 1, også finder anvendelse på de ejendomsretlige aspekter af en overdragelse i forholdet mellem overdrageren og erhververen i de retssystemer, hvor sådanne aspekter ikke behandles som en del af obligationsretten. Ordet »forhold« bør imidlertid ikke forstås således, at det vedrører et eventuelt eksisterende forhold mellem overdrageren og erhververen. Det bør navnlig ikke omfatte [forudgående] spørgsmål vedrørende overdragelse eller aftalebestemt subrogation. Ordet bør være strengt begrænset til aspekter, som er direkte relevante for den pågældende overdragelse eller aftalebestemte subrogation.«

- 5 Nævnte forordnings artikel 14 med overskriften »Overdragelse af fordringer og aftalebestedt subrogation« har følgende ordlyd:

»1. Ved overdragelse af en fordring mod en anden person (»skyldneren«) eller aftalebestedt subrogation er forholdet mellem overdrageren og erhververen undergivet den lov, som i henhold til denne forordning skal anvendes på aftalen mellem overdrageren og erhververen.

2. Den lov, som finder anvendelse på den af overdragelsen eller subrogationen omfattede fordring, afgør fordringens overdragelighed, forholdet mellem erhververen og skyldneren eller mellem overdrageren og erhververen, betingelserne for, at overdragelsen kan gøres gældende mod skyldneren, samt spørgsmål om, hvorvidt skyldneren er blevet frigjort for sine forpligtelser.

3. Begrebet overdragelse i denne artikel omfatter direkte overførsler af fordringer, overførsler af fordringer som sikkerhed og pant eller andre rettigheder til sikkerhed i fordringer.«

- 6 Samme forordnings artikel 27, stk. 2, fastsætter:

»Senest den 17. juni 2010 forelægger [Europa-]Kommissionen Europa-Parlamentet, Rådet [for Den Europæiske Union] og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg en rapport om effektiviteten af en overdragelse eller subrogation af en fordring over for tredjepart og den fortrinsret, som den af overdragelsen eller subrogationen omfattede fordring har i forhold til en anden persons rettighed. Om nødvendigt ledsages rapporten af et forslag om ændring af denne forordning og en vurdering af virkningerne af de bestemmelser, der skal indføres.«

Forordning (EU) nr. 1215/2012

- 7 Det følger af artikel 26, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1), at »[f]or så vidt en ret i en medlemsstat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne forordning, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den«.

Tysk ret

BGB

- 8 § 398 i Bürgerliches Gesetzbuch (borgerlig lovbog, herefter »BGB«) har følgende ordlyd:

»En fordring kan af fordringshaver overdrages ved aftale med en anden person (overdragelse). Ved aftalens indgåelse indtræder den nye fordringshaver i den tidligere fordringshavers sted.«

- 9 BGB's § 812 fastsætter i stk. 1, at »den, som på tredjemands bekostning opnår et gode uden retsgrundlag herfor i kraft af denne tredjemands ydelse eller på anden måde, er forpligtet til at tilbagelevere det«.

EGBGB

- 10 § 33 i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lov om ikrafttræden af den borgerlige lovbog, herefter »EGBGB«) i den affattelse, der var gældende indtil ikrafttrædelsen den 17. december 2009 af § 1 i Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EG) Nr. 593/2008 (lov om tilpasning af den internationale privatret til [Rom I-forordningen]) af 25. juni 2009 (BGBl. 2009 I, s. 1574) bestemte:

»1. Ved overdragelse af en fordring er forpligtelserne mellem den tidligere og den nye fordringshaver undergivet den lov, som finder anvendelse på aftalen mellem disse.

2. Den lov, som finder anvendelse på den overtagne fordring, afgør spørgsmål om fordringens overdragelighed, forholdet mellem den nye fordringshaver og skyldneren, betingelserne for, at overdragelsen kan gøres gældende mod skyldneren, samt spørgsmål om, hvorvidt skyldneren er blevet frigjort for sine forpligtelser.«

- 11 EGBGB's § 33 blev ophævet ved lov om tilpasning af den internationale privatret til [Rom I-forordningen].

Luxembourgsk ret

- 12 Det følger af artikel 1690, stk. 1, i code civil (civillovbogen) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, at »overdragelse af en fordring [...] ikke [er] gyldig over for tredjepart, hvis der ikke gives underretning til skyldneren«.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 13 TeamBank og en luxembourgsk statsborger med bopæl i Tyskland og ansat som tjenestemand i Luxembourg (herefter »skyldneren«) indgik den 29. marts 2011 en aftale om lån undergivet tysk ret og med sikkerhed i den andel, hvori der kan foretages udlæg, af skyldnerens nuværende og fremtidige fordringer på løn og vederlag, herunder særligt dennes pensionskrav mod sin arbejdsgiver i Luxembourg. Nævnte arbejdsgiver blev ikke underrettet om denne overdragelse.
- 14 Den 15. juni 2011 indgik skyldneren en yderligere låneaftale med BNP. Denne anden aftale indeholdt bestemmelse om skyldnerens overdragelse af de samme krav over for sin luxembourgiske arbejdsgiver. Ved anbefalet skrivelse af 20. september 2012 gav BNP sidstnævnte underretning om denne overdragelse i henhold til den for låneaftaler gældende luxembourgiske lovgivning.
- 15 Ved afgørelse fra Amtsgericht Saarbrücken (byretten i Saarbrücken, Tyskland) af 5. februar 2014 blev der indledt insolvensbehandling af skyldnerens formue. I denne forbindelse inddrog den udpegede administrator de lønandele, hvori der kunne gøres udlæg, for et beløb af 13 901,64 EUR fra skyldnerens luxembourgiske arbejdsgiver og deponerede dette beløb ved Amtsgericht Merzig (byretten i Merzig, Tyskland). Den udpegede administrator begrundede denne deponering med usikkerheden om, hvem der var rette fordringshaver for det nævnte beløb, idet hver af de to parter i hovedsagen gjorde fortrinsrettigheder gældende vedrørende, for TeamBanks vedkommende, en fordring på 71 091,54 EUR og, for BNP's vedkommende, en fordring på 31 942,95 EUR.
- 16 TeamBank og BNP anlagde henholdsvis sag og rejste et modkrav ved Landgericht Saarbrücken (den regionale ret i første instans i Saarbrücken, Tyskland) med påstand om frigivelse af det samlede deponerede beløb på 13 901,64 EUR. Denne ret tog TeamBanks påstand til følge og afviste BNP's modkrav.

- 17 BNP iværksatte appel af denne afgørelse fra Landgericht Saarbrücken (den regionale ret i første instans i Saarbrücken) ved den forelæggende ret, idet det blev gjort gældende, at selv om overdragelsen til TeamBank fandt sted før overdragelsen til BNP, var der ikke sket underretning til den luxembourgske arbejdsgiver om denne første overdragelse. I medfør af den luxembourgske lovgivning, der finder anvendelse på nævnte overdragelse, er en sådan underretning imidlertid en gyldighedsbetingelse for overdragelse af fordringer, således at den første overdragelse er uden retsvirkning. Der er alene sket behørig underretning om den anden overdragelse til BNP, således at det kun er BNP, som kan anmode om frigivelse af deponeringen på det samlede beløb af 13 901,64 EUR.
- 18 Efter at have fastslået, at den har international kompetence i sagen på grundlag af artikel 26 i forordning nr. 1215/2012, har den forelæggende ret anført, at parterne i hovedsagen støtter deres krav på bestemmelserne i BGB's § 812, stk. 1, som omhandler ugrundet berigelse.
- 19 Den forelæggende ret har bl.a. rejst det spørgsmål, om Rom I-forordningen kan fortolkes således, at den fastlægger den lov, som finder anvendelse på retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter i tilfælde, hvor der sker flere overdragelser, med henblik på at bestemme rette indehaver af denne fordring.
- 20 Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at der i den tyske retslitteratur er uenighed på dette punkt. Ifølge visse forfattere er den regel, som følger af denne forordnings artikel 14, stk. 1 og 2, udtømmende og omfatter ligeledes retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter. Ifølge andre forfattere er det lovgivningsmæssige tomrum tilsigtet.
- 21 Denne ret har i øvrigt anført, at anvendelsen af de tyske lovvalgsregler vanskeliggøres af ophævelsen af EGBGB's § 33 ved lov om tilpasning af den internationale privatret til [Rom I-forordningen].
- 22 På denne baggrund har Saarländisches Oberlandesgericht (den regionale appeldomstol for Saarland, Tyskland) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Finder [Rom I-forordningens] artikel 14 [...] anvendelse på tredjepartsvirkninger i tilfælde, hvor der sker flere overdragelser?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende: Hvilken lov er tredjepartsvirkningerne underlagt i denne situation?
- 3) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende: Finder bestemmelsen tilsvarende anvendelse?
- 4) Såfremt det tredje spørgsmål besvares bekræftende: Hvilken lov er tredjepartsvirkningerne underlagt i denne situation?«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 23 Med sine fire spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Rom I-forordningens artikel 14 skal fortolkes således, at den direkte eller ved analogi udpeger den lov, som finder anvendelse på retsvirkningerne af en overdragelse af en fordring over for tredjeparter i tilfælde, hvor samme fordringshaver flere gange overdrager en fordring til successive erhververe.
- 24 Indledningsvis bemærkes, at Rom I-forordningens artikel 14 har erstattet Romkonventionens artikel 12, som ikke omhandlede retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter (jf. i denne retning betænkning om konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser udarbejdet af M. Giuliano, professor ved universitetet i Milano, og P. Lagarde, professor ved Université de Paris I, EFT 1980, C 282, s. 1).

- 25 Det bemærkes endvidere, at med hensyn til fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse skal der i henhold til fast retspraksis ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af. En EU-retlig bestemmelses tilblivelseshistorie kan ligeledes give relevante elementer med henblik på dens fortolkning (dom af 10.12.2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Det skal som det første undersøges, om Rom I-forordningens artikel 14 ifølge ordlyden heraf udtrykkeligt udpeger den lov, som finder anvendelse på retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter i tilfælde, hvor der sker flere overdragelser.
- 27 Som det fremgår af selve dens overskrift (»Overdragelse af fordringer«), fastsætter denne forordnings artikel 14 lovvalgsregler, som regulerer forskellige aspekter af grænseoverskridende overdragelser af fordringer.
- 28 Ved overdragelse af en fordring mod en anden person er forholdet mellem overdrageren og erhververen ifølge nævnte forordnings artikel 14, stk. 1, for det første undergivet den lov, som i henhold til samme forordning skal anvendes på aftalen mellem overdrageren og erhververen.
- 29 For det andet fastsætter Rom I-forordningens artikel 14, stk. 2, at den lov, som finder anvendelse på den af overdragelsen omfattede fordring, afgør fordringens overdragelighed, forholdet mellem erhververen og skyldneren, betingelserne for, at overdragelsen kan gøres gældende mod skyldneren, samt spørgsmål om, hvorvidt skyldneren er blevet frigjort for sine forpligtelser.
- 30 I henhold til Rom I-forordningens artikel 14, stk. 3, omfatter begrebet »overdragelse« i denne bestemmelses forstand endelig direkte overførsler af fordringer, overførsler af fordringer som sikkerhed og pant eller andre rettigheder til sikkerhed i fordringer.
- 31 Det følger således heraf, at ordlyden af Rom I-forordningens artikel 14 ikke henviser til spørgsmålet om retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter.
- 32 Hvad angår den sammenhæng, hvori Rom I-forordningens artikel 14 indgår, fremgår det af 38. betragtning til denne forordning, at »[forudgående] spørgsmål« vedrørende overdragelse af en fordring såsom en tidligere overdragelse af samme fordring i forbindelse med flere overdragelser, selv om de udgør »ejendomsretlige aspekter« af en overdragelse af en fordring, ikke er omfattet af begrebet »forhold[et]« mellem overdrageren og erhververen som omhandlet i nævnte forordnings artikel 14, stk. 1. Det præciseres i nævnte betragtning, at ordet »forhold« bør være strengt begrænset til aspekter, som er direkte relevante for den pågældende overdragelse.
- 33 Med hensyn til tilblivelsen af Rom I-forordningens artikel 14 må det konstateres, at selv om artikel 13, stk. 3, i Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (KOM(2005) 650 endelig) fastsatte, at loven i det land, hvor overdrageren har sit sædvanlige opholdssted på overdragelsestidspunktet, finder anvendelse på spørgsmålet om, hvorvidt overdragelsen af en fordring kan gøres gældende over for tredjemand, blev dette forslag imidlertid ikke valgt under forhandlingerne i Rådet.
- 34 Desuden foreskriver Rom I-forordningens artikel 27, stk. 2, en forpligtelse for Kommissionen til at forelægge »en rapport om effektiviteten af en overdragelse eller subrogation af en fordring over for tredjepart« samt om nødvendigt »et forslag om ændring af [Rom I-forordningen] og en vurdering af virkningerne af de bestemmelser, der skal indføres«.

- 35 Den 29. september 2016 fremlagde Kommissionen den nævnte rapport (COM(2016) 626 final) for Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, hvoraf det fremgår, at der er en mangel på ensartede lovvalgsregler, der regulerer retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter, og at det er nødvendigt for EU-lovgiver at indføre sådanne.
- 36 Den 12. marts 2018 fremlagde Kommissionen et forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om, hvilken lovgivning der finder anvendelse med hensyn til virkningerne for tredjepart af overdragelse af fordringer (COM(2018) 96 final), hvoraf det fremgår, at virkningerne for tredjepart af en fordrings overdragelse i princippet kunne være underlagt lovgivningen i landet, hvor overdrageren har sit sædvanlige opholdssted.
- 37 Det følger heraf, at på EU-rettens nuværende udviklingstrin er manglen på lovvalgsregler, der udtrykkeligt omfatter retsvirkningerne af en overdragelse over for tredjeparter, et valg fra EU-lovgivers side.
- 38 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at Rom I-forordningens artikel 14 skal fortolkes således, at den hverken direkte eller ved analogi udpeger den lov, som finder anvendelse på retsvirkningerne af en overdragelse af en fordring over for tredjeparter i tilfælde, hvor samme fordringshaver flere gange overdrager en fordring til successive erhververe.

Sagsomkostninger

- 39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 14 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) skal fortolkes således, at den hverken direkte eller ved analogi udpeger den lov, som finder anvendelse på retsvirkningerne af en overdragelse af en fordring over for tredjeparter i tilfælde, hvor samme fordringshaver flere gange overdrager en fordring til successive erhververe.

Underskrifter